

חינוך בפרשה- פרשת וישלח

הרב יחיאל מיכל מונדרוביץ, מרצה באחיה

הכרת הטוב

לאחר שיעקב נמלט מבית לבן ורדיפתו הרצחנית, ואף ניצל מעשיו שביקש להרגו, 'יצא מבין שיני אריות ובא שלם' (כמליצת רש"י) נאמר וַיבֹּא יַעֲקֹב שָׁלֵם עִיר שְׁכָם... וַיֵּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר. אי' ב'פסיקתא זעירתא' (הקרוי גם 'מדרש לקח טוב') "מה בא ללמדנו? שצריך אדם להחזיק טובה למקום שיש לו הנאה. ומה עשה להם? חנן פני העיר, אלו הפנים של העיר, השרים שבהם, שיגר להם דורות. ד"א, עשה להם שווקים ומכר להם בזול"..." (ע"ע שבת לג:). למרות טרדותיו ועיסוקיו, וְעַתָּה הֵייתִי לְשֵׁנֵי מַחְנֹנֹת, והריהו ממחר לשוב להוריו, יעקב מקפיד על ההנהגה הישרה של הכרת הטוב.

בן לומד מאורחות הוריו, כמו תלמיד שלומד ממעשי רבו (הרבה יותר מאשר דברי רבו). נתבונן, נתחזק, וננחיל להם מידה 'יהודית' זו של הכרת הטוב. ולמה יהודית? כי החיים היהודיים מוקפים בביטויי הכרת הטוב כלפי שמיא. הן כשמעיינים במשמעות התפילה, החל מרגע פקירת עיניים באמירת 'מודה אני לפניך', דרך הברכות השחר, פסוקי דזמרה, ועוד ועוד. כך גם ריבוי המצוות, שבחלקן מציינת התורה במפורש כי בקיומן נביע הכרת הטוב להשי"ת.

מוסדות החינוך. בארות מים חיים. שם שואבים רוח הקודש. בהם משקים את העדרים מי-דעת, על מי מנוחות ינהל המלמד צאן-קדשיו. פעוט נכנס בשערי 'תלמוד תורה' וכעבור שנים יוצא נער בנוי, כאשר 'רוב חכמתו' נרכש כאן. כך בהמשך, בבית היוצר הגדול, הישיבה הקדושה. כאן למד, התחנך, התפתח, נעשה אדם. יש להכיר בטובתם.

מטבעו של ילד, שהוא עדיין בתוך תהליך התפתחות שכלית ורגשית, אינו מכיר דיו בצורך להכיר טובה להוריו ולמוריו. ההכרה בהשקעתם נתפסת רק כְּשֵׁיִצֵּא מרשותם ולא יהא עוד סמוך על שולחנם. אדם מתוקן במידות מביט לאחור, חושב על אלה שהוא חייב בהוקרתם, ומביע תודתו בדרכים שונות. ילד לומד מהבוגרים בסביבתו ומפנים. הוא קורא את המילים הטובות שאביו מוסיף וכותב למלמד ב'דף קשר', ומהם מתחנך. לא סימון ✓ יבש כמענה על 'איך התנהג הילד בשבת', או 'למדנו בשבת גמרא' בקצרצרה, ובכך 'יצא ידי חובה'. גם המלמד מצפה לעידוד על עבודתו המורכבת! יש להביע הוקרה, לא לקמוץ במילים. אגב, כשהמלמד מרצה אף תלמידיו ייהנו!

ב"ה איכשר דרא וישנם מגביות צדקה רבות חדשים לבקרים. ברור, ש'דין' הכרת הטוב מחייבת (בעצם, מְזַכֶּה!) להעדיף צדקות שבהם יש הבעת תודה למוסדות שלנו ושל צאצאינו. יש דרכי צדקה שונים. הכרתי סוכן מזון שמדי תקופה היה מגיע לת"ת של בניו ופורק כמויות של ביסקוויטים ומיני מאפה... כמו גם אשת-חיל שהקב"ה חננה באומנות הציור, המגיעה לביה"ס

של בניה לצייר קירות כיתות וחצרות, כתשורה ללא תמורה... כי בְּצַל הַחֲכָמָה בְּצַל הַפְּסָף (קהלת ז), האחד מכיר טובה ע"י ממונו, האחר בגופו, בחכמתו, בכישרונו, בקשריו! העיקר, להטיב למטיב!

ואם יאמר האדם, מה לי לתת ולחון את פני ישיבתי? הרי צפים ועולים בי גם זכרונות לא נעימים... התורה מלמדת מהות 'הכרת הטוב' בדין לא תִתְעַב מִצָּרִי כִּי גַר הָיִיתָ בְּאֶרֶץ. מצרי?! מאות שנות שעבוד נוראיות! למרות זאת מביא רש"י 'אע"פ שזרקו זכורכם ליאור! כי היו לכם אכסניא בשעת הדחק!' הרי גם נהנית אצלם, תכיר להם טובה!

מקובל להזמין את ר"מ כיתה ח' לבר מצוה. הרי החתן לומד אצלו. ואיה מחנך כיתה א'? ומה קורה בחתונה? אמנם רבני הישיבה גדולה עסקו בקציר, אך למה יגרעו אלה שעמלו בחריש ובזריעה...? הרי ההזמנה אינה למען המלמד והר"מ. יש להם ב"ה אוכל בבית. זה עבור חינוך ילדינו! הם רואים את הנהגתנו האצילית, ומפנימים. מתחנכים!

יש גם 'דיבור' בשנים האחרונות בדבר מנהג משלוח דורונות למלמדים. הרי חז"ל לימדו שיעקב אבינו העניק לאנשים שהתגורר בעירם במשך תקופה מוגבלת בלבד, למרות שאף שילם מחיר הגון עבור חלקת השדה. בשו"ע נאמר שיש לומר מדי בוקר 'מְזִמֹר לְתוֹדָה' מתוך נגינה (או"ח סי' נא ס"ט). שלא די 'באמירה' או בהענקה, חשובה צורת האמירה, הפתק הנלווה למתנה ובו מילים כנות ואישיות, בעצם משלימים את הבעת התודה. באו שְׁעָרֵי בְּתוֹדָה!

בהצלחה בעבודת הקודש!

יחיאל מיכל מונדרוביץ'

123ymm@gmail.com